

U OVOM IZDANJU:

- Podrška donatora usmerena na otpad
  - Uspostavljeno Odeljenje za borbu protiv ekoloških krivičnih dela
  - Sastanak članica potpisnica Konvencije o biološkoj raznovrsnosti
  - Kosovo uključeno u Izveštaj o pro-
- toku podataka Evropske agencije za životnu sredinu
  - Udruženje ProGEO-Kosova postalo član ProGEO-Evropske
  - Voda kao izvor sukoba
  - Novi podaci o biološkoj raznovrsnosti u svetu

Dragi čitaocē,

Pripremili smo novo izdanje Ekološkog biltena svojim čitaocima i poštivaocima ekologije kao poklon za kraj godine. Tokom 2012. godine smo pokušali da vas preko Ekološkog biltena obavestimo o najvažnijim događajima, postignućima i naporima koji su bili u žiži ekološkog interesovanja u sektoru zaštite životne sredine.

Uložićemo iste napore da nastavimo istom jačinom i sledeće godine. Ovo izdanje Ekološkog biltena ostaje verno prikazivanju odabranih tema i, shodno tome, nudi

informacije koje se odnose na događaje i aktivnosti različitih grupa i institucija. Koristimo ovu priliku da još jednom zahvalimo svima koji su doprineli i pomogli u objavljivanju Ekološkog biltena svojim informacijama i temama. Želeli bismo da nastavimo jačanje naše saradnje i u nadolazećoj godini.

Nadamo se da će 2013. godina biti godina napora, obaveza i aktivnosti za zaštitu i unapređenje stanja životne sredine.

Uređivački tim

PODRŠKA DONATORA SE USMEREVA NA OTPAD

Upravljanje otpadom je i dalje jedan od najvećih ekoloških problema na Kosovu. Zbog toga je veliki postotak podrške donatora usmeren na poboljšanje situacije u ovom području rada. U tom pravcu, u delu projekta za izgradnju kapaciteta za upravljanje čvrstim otpadom koji sprovodi Japanska agencija za međunarodnu saradnju (JAIC), japanska vlada je donirala 43 kamiona za prikupljanje i prevoz ur-

banog otpada od kojih je 33 poklonjeno Regionalnom preduzeću za otpad „Ecoregion“ iz Prizrena, a 10 Regionalnom preduzeću za otpad „Čišćenje“ iz Prištine. Preko norveškog ambasadora na Kosovu, Jana Braathua, norveška vlada je izrazila je spremnost da snabde opštine na Kosovu sa preko 1,000 kontejnera za smeće. Kontejneri će biti poklonjeni opštinama u delu podrške za efikasnije upravljanje urbanim

otpadom.

Sa druge strane, u okviru projekta koji finansira Svetska banka za obnovu zemljišta oko Energetske korporacije Kosova, Ministarstvo za životnu sredinu i prostorno planiranje je potpisalo sporazum za prenos opasnog materijala sa Švedskom i Belgijom na tretiranje u tim zemljama. Čitav projekat predviđa prenos oko 600 tona opasnih materija, kao što je katran, iz postrojenja za gasifikaciju Energetske korporacije Kosova. Opasne materije predstavljaju opasnost po zdravlje ljudi i životne sredine, a Kosovo ne poseduje infrastrukturu za njihovo uklanjanje. Projekat Svetske banke predviđa da se opasne materije uklanjaju u ovlašćena postrojenja i u skladu sa direktivama Evropske unije za upravljanje ovim vrstama otpada.

SAŽETAK

Energetski sektor proizvodi oko 82 % ukupne domaće emisije gasova sa efektom staklene bašte na Kosovu.

Jedna osoba stvara u proseku 1,6 kilograma otpada dnevno, a službe za prikupljanje otpada pokrivaju oko polovine stanovništva na Kosovu (47 %).

Što se tiče prikupljanja otpada, region Prištine je u tom smislu najbolji, jer je u njemu pokriveno 57 % stanovništva, kao i region Uroševca koji pokriva potrebe prikupljanja otpada za 51 % stanovništva. Regioni Mitrovice sa 31 % i Prizrena sa 40 % pokrivenosti stanovništva prikupljanjem otpada su regioni sa najnižom pokrivenošću navedenim uslugama.

Zbog nagiba terena, Kosovo zbog erozije gubi oko 1,000 hektara zemlje svake godine.

Iako se samo 15 % zemljišta smatra dobrim zemljištem i 29 % zemljištem prosečnog kvaliteta, više od polovine zemljišta (56 %) se smatra zemljištem lošeg kvaliteta.

USPOSTAVLJENO ODELJENJE ZA BORBU PROTIV EKOLOŠKIH KRIVIČNIH DELA

Odeljenje za borbu protiv ekoloških krivičnih dela koje deluje u sklopu Policije Kosova je uspostavljeno u nastojanju da se ojačaju institucionalni kapaciteti upravljanja životnom sredinom. Uspostavljanje ovog odeljenja je usledilo na inicijativu Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje, koje je podržalo Ministarstvo unutrašnjih poslova, a cilj ovog Odeljenja je da sprovede mere zaštite životne sredine. Ovo Odeljenje će se isključivo baviti krivičnim delima koja se odnose na životnu sredinu, u skladu sa važećim zakonom. Napori koji se usmeravaju na polju razvoja kosovskih institucija u tom pogledu ne ciljaju samo na pripremanje

države za implementaciju Evropske konvencije o borbi protiv ekoloških krivičnih dela, nego i na hvatanje u koštac sa sve većim potrebama životne sredine i institucija koje su odgovorne za njenu zaštitu. Ovaj proces podrazumeva unapređenje sprovođenja zakona o zaštiti životne sredine, kao i pružanje podrške u definisanju i krivičnom gonjenju ekoloških krivičnih dela. Borba protiv ekoloških krivičnih dela je u poslednje vreme postala globalna briga koja se predstavlja kroz povećane aktivnosti koje se odlikuju i raznolikošću i složenošću krivičnih dela. Od 1972. godine, kada je Konferencija Ujedinjenih nacija

o životnoj sredini održana u švedskom gradu Stokholmu, u okviru preduzimanja sveobuhvatne domaće politike, vlade mnogih zemalja sveta su pripremile strategiju i planove za borbu protiv ekoloških krivičnih dela, kako bi se usvojile i sprovele institucionalne i zakonodavne mere u okviru domaćih zakonodavstava i to bez uticaja ili ugrožavanja životne sredine drugih država. Danas postoje mnoge regionalne, međunarodne i globalne organizacije u svetu, kao što su INTERPOL, Agencija za isleđivanje ekoloških krivičnih dela i druge, koje aktivno rade i saraduju u cilju uspostavljanja globalne zaštite životne sredine.

SASTANAK ČLANICA POTPISNICA KONVENCIJE O BIOLOŠKOJ RAZNOVRNOSTI

Jedanaesta sednica članica potpisnica Konvencije o biološkoj raznovrsnosti je održana između 8. i 19. oktobra 2012. godine u indijskom gradu Hajderabadu.

Sednica članica potpisnica je upravno telo Konvencije koje radi na unapređivanju sprovođenja Konvencije putem odluka koje donosi tokom periodičnih sednica. Oko 14.000 delegata koji predstavljaju članice potpisnice i druge vlade, tela Ujedinjenih nacija, međuvladine i nevladine organizacije, autohtone i lokalne organizacije u zajednicama, akademske zajednice i privatna preduzeća su učestvovali na sednici i pratećim događajima. Sednica je održana tokom Decenije biološke raznovrsnosti Ujedinjenih nacija koju je

proglasila Generalna skupština Ujedinjenih nacija Rezolucijom 65/161. Decenija biološke raznovrsnosti Ujedinjenih nacija služi da podrži i promoviše sprovođenje ciljeva Strateškog plana za očuvanje biološke raznovrsnosti i Ciljeva biološke raznovrsnosti iz Aichija. Dodatne informacije o Konvenciji o biološkoj raznovrsnosti i rezultate rada jedanaeste sednice članica potpisnica možete pronaći na službenoj internet stranici Konvencije o biološkoj raznovrsnosti: <http://www.cbd.int/convention/>

KAKO MOŽEMO POMOĆI OČUVANJU I ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE?

♻️ Putujte „zeleno“: koristite bicikl, javni prevoz ili putujte zajedno sa prijateljima.

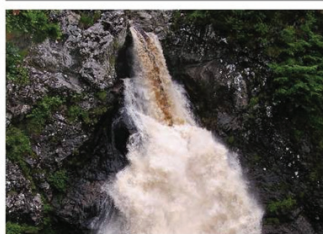

♻️ Pošaljite dobrovoljne donacije za razvoj aktivnosti zaštite životne sredine akcije ili postanite aktivan deo zelenih inicijativa.

KOSOVO UKLJUČENO U IZVEŠTAJ O PROTOKU PODATAKA EVROPSKE AGENCIJE ZA ŽIVOTNU SREDINU

Eionet priority data flows
May 2011–April 2012
ISSN 1831-7770

European Environment Agency

Evropska agencija za životnu sredinu je objavila Izveštaj o prioritetu protoka podataka u Evropskoj mreži za ekološko posmatranje i informisanje za razdoblje između 2011. i 2012. godine. Po prvi put u istoriji Evropske agencije za životnu sredinu, izveštaj uključuje i procenu prioriteta protoka

podataka za Kosovo. Procena protoka podataka je sprovedena na osnovu 13 tema, od kojih pet nisu bile relevantne za područje Kosova. Podaci sa Kosova koje je prijavila Agencija za zaštitu životne sredine Kosova su ocenjeni sa najviše poena na temama koje se tiču područja očuvanja prirode i kvaliteta rečne vode. Dobre bodove su dobili i kvalitet podzemnih voda, emisije zagađenja vazduha i ozonski omotač. U ukupnom rangiranju zemalja u koje su uključene sve zemlje članice Evropske unije i kandidati odn. potencijalne države kandidati (Hrvatska, Srbija, Albanija, Crna Gora, Kosovo, Bosna i Hercegovina i Makedonija), Kosovo je rangirano ispred Malte, Albanije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Ovo je petnaesti izveštaj o ovoj temi, a zamisao izveštaja je da proceni napredak koji je postignut u protoku podataka, da definiše probleme sa kojima

se države suočavaju u pogledu protoka podataka i da ih ohrabri za bolje obavljanje poslova u budućnosti. Obezbeđivanje priliva podataka visokog kvaliteta u Evropsku mrežu za ekološko posmatranje i informisanje, EIONET, čini jedan od ključnih ciljeva Evropske agencije za životnu sredinu. Da bi se postigao ovaj cilj, EIONET, teži za uspostavljanjem relevantnih, pouzdanih i blagovremenih informacija. Učešće Agencije za zaštitu životne sredine Kosova u aktivnostima Evropske agencije za životnu sredinu je omogućeno u okviru projekta Instrumenta za pretprijetnu pomoć pod nazivom „Učešće zemalja Zapadnog Balkana u radu Evropske agencije za životnu sredinu“. Kosovo učestvuje u ovom projektu od 2010. godine, a trenutno izvodi drugu fazu projekta koja je počela početkom ove godine i čije će izvođenje da nastavi do kraja 2013. godine.

UDRUŽENJE ProGEO-KOSOVA POSTAJE ČLAN ProGEO-EVROPE

Udruženje ProGEO-Kosova je postalo članica Generalne skupštine Saveta ProGEO-Evropske, udruženja koje se bavi očuvanjem geonasleđa u Evropi. Na sedmom Simpozijumu udruženja koje je održano u italijanskom gradu Bariju, između 24. i 28. septembra 2012. godine, predstavnici ProGEO-Kosova su primljeni u članstvo Generalne skupštine

Saveta ProGEO-Evropske sa jednakim pravima kao i sve druge države Evropske unije. Udruženje ProGEO-Kosova je osnovano 2010. godine kao neprofitno udruženje koje se bavi zaštitom i očuvanjem geobaštine na Kosovu. Od svog osnivanja, ProGEO-Kosova je organizovalo nekoliko zajedničkih aktivnosti u saradnji sa ProGEO-Albanije, kao

što su Geotrip 2010. godine do klisure Valbone, Geotrip 2011. godine do Prokletija i Geotrip 2012. godine do planine Kruja. Udruženje ProGEO-Kosova je takođe objavilo monografiju o pećinama na Kosovu i priprema geološke informacije o geo-spomenicima i geoparkovima na Kosovu. U okviru aktivnosti Udruženja ProGEO-Kosova učestvuju stručnjaci različitih profila: geografi, geolozi, arheolozi i biolozi. Udruženje održava dobru saradnju sa: Ministarstvom za životnu sredinu i prostorno planiranje, Nezavisnom komisijom za rudnike i minerale, Katodrom za geografiju i geologiju Univerziteta u Prištini, Slovenskim istraživačkim institutom za krasne vode, Albanskom geološkom službom, Udruženjem ProGEO-Albanije i mnogim drugim lokalnim i međunarodnim ekološkim udruženjima. www.progeo.se

EKOLOŠKI KALENDAR

2. FEBRUAR
Svetski dan
močvara

22. MART
Svetski dan voda

23. MART
Svetski
meteorološki dan

26. MART
Sat za planetu
zemlju

7. APRIL
Svetski dan
zdravlja

22. APRIL Dan
planete zemlje

5. JUN
Svetski dan zaštite
životne sredine

Ovaj Bilten je objavljen u saradnji između Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje (MSPP) i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) na Kosovu.

Uređivački tim:
Afrim Berisha (MSPP),
Sami Behrami (MSPP),
Shkipe Deda-Gjurgjiali (UNDP)
i Burbuqe Dobranja (UNDP).

Projavite se za bilten na:
www.ks.undp.org

Onlajn verzija:
<http://www.kosovo.undp.org/>
www.ammk-rks.net

VODA KAO IZVOR SUKOBA

Iako kriza sa vodom nije dostigla globalni nivo, kretanja u potrošnji, zagađenju i neracionalnom korišćenju vode u mnogim regionima nisu samo izazvali krizu, nego su i pokrenuli sukobe oko vode. Veći rizik od sukoba oko vodenog bogatstva postoji u područjima gde isto vodeno bogatstvo dele dve ili više zemalja, bez obzira na činjenicu da postoje mnogi akti i međunarodne politike koje regulišu korišćenje vode od strane svih zemalja kroz koje protiču reke. Prema podacima UNESKO-a, u proteklih 50 godina je došlo do 1831 incidenta u vezi sa vodom, od kojih je 1228 rešeno dogovorom. Ujedinjene nacije su prepoznale 70 područja širom sveta iza kojih leži voda kao glavni uzrok potencijalnih

sukoba. Većina ovih područja se nalazi u Africi, kontinentu gde najviše zemalja deli reku ili jezero. Tokom dvadesetog veka, u Hronologiji sukoba oko vode se spominje 66 takvih sukoba: šest u Severnoj Americi, 14 u Evropi, 23 u Aziji, 18 u Africi, četiri u Južnoj Americi i jedan u Australiji. U periodu između 1991. i 2000. godine, sedam od 31 sukoba oko vode su predstavljali terorističke napade, dok je u periodu između 2001. i 2002. godine, sedam od 11 sukoba oko vode predstavljalo terorističke napade. Voda je osnova za postojanje ljudi i drugih živih bića. Održivo korišćenje vodenog bogatstva je neophodno za poboljšanje trenutne situacije. Ukoliko ljudsko društvo ne preduzme konkretne korake u

kratkom vremenskom periodu da zaštiti i racionalizuje korišćenje vodenog bogatstva, voda će postati društveni, ekološki i bezbednosni problem i izvor krize, incidenata i ratova. Podpredsednik Svetske banke, Ismail Serageldin je 1995. godine upozorio da „ako su se ratovi 20. veka vodili za naftu, ratovi 21. veka će se voditi za vodu“.

NOVI PODACI O BIOLOŠKOJ RAZNOVRSNOSTI U SVETU

Većina svetskih vrsta su još uvek nepoznate nauci, iako mnogi naučnici pokušavaju da odrede broj vrsta koje su postojale na zemlji

poslednjih nekoliko decenija. Procene istraživača o nemikrobičnoj raznovrsnosti na zemlji variraju od dve do 50 miliona vrsta, kao i velika neizvesnost u pogledu broja insekata, pečurki, nematoda i dubinskih organizama. Neke grupe vrsta, kao što su biljke i ptice, su poznate, jer naučnici svake godine pronađu nekoliko novih primeraka ovih vrsta. Međutim, što se tiče insekata i pečurki, gotovo je nemoguće pretpostaviti broj nepoznatih primeraka ovih vrsta.

Ovi rezultati su objavljeni u prvoj studiji te vrste koju su izveli istraživači Nacionalnog univerziteta Singapura, Univerziteta James Cook u Australiji, Centra za istraživanje Microsofta u Velikoj Britaniji i Univerziteta Duke u Sjedinjenim Američkim Državama. Istraživači su istakli značaj tehnologija kao što su DNK kodiranje, odn. baza podataka koja uveliko ubrzava nivo prepoznavanja novih vrsta. <http://www.sciencedaily.com/releases/2012/07/120717084802.htm>

KAKO MOŽEMO POMOĆI OČUVANJU I ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE?

Ⓞ Napajanje aparata u pasivnom režimu („stand-by“) troši značajnu količinu energije. Isključite sve uređaje koji nisu u redovnoj upotrebi.

Ⓞ Isključite sva svetla kada izlazite iz kuće ili kada vam više nisu potrebna.

TURN OFF LIGHT

